

de Jacobs ladder

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'

In dit nummer:

In memoriam Rie Kammeraat

Vier generaties Westmaas in
Woubrugge

Renovatie Bateweg 1 en
Schoolstraat

Oproep info gezonken boot 1926

Nieuw in museum van Hemessen

Bij de voorplaat

Deze foto maakte Hugo Tander van Rie Kammeraat op 23 april 2011, met de NH-Kerk als achtergrond. Rie wilde met deze foto iemand verrassen. Helaas weten wij er niet meer over. Zie het In Memoriam op pag. 3

32e jaargang nr. 4, oktober, november, december 2012

Erelid

- D. Brouwer de Koning, oud-burgemeester van Jacobswoude
- C. Karmelk, oud-penningmeester van de vereniging (2012†)

Voorzitter

- Ben Beukenholdt, Thuisweide 30, 2481 BK Woubrugge, telefoon 0172-519247, e-mail benbeukenholdt@hotmail.com

Secretaris

- Arjen Schreuder, Sterrenkroos 23, 2481 CM Woubrugge, telefoon 0172-518586, e-mail arjenschreuder@casema.nl

Penningmeester

- Frits Rohling, Theo Bosmanlaan 17, 2355 DA Hoogmade, telefoon 071-5018645, e-mail tjerkhiddes@kpnplanet.nl

Bestuursleden

- Ewout van der Dussen
- Nico van Hemessen
- Thea Kok-Lansbergen
- Peter de Lange
- Ellen Wijsman

Redactie

- Ewout van der Dussen
- Thea Kok-Lansbergen (eindredactie), Emmalaan 74, 2481 BB Woubrugge, telefoon 0172-518585, e-mail: uitgelezen.teksten@inter.nl.net
- Arjen Schreuder

Basisvormgeving en opmaak

Blikveld, Halfweg

Aan dit nummer werkten mee

Jaap N. Haasbroek
Henk Houtman
Rie Kammeraat †

Foto's en illustraties

Jaap N. Haasbroek
Henk Houtman
Hugo Tander
Archief fam. Westmaas
Archief mevr. Teuni Zandstra

Fotobewerking

Hugo Tander

www.hemessen.nl

.....

Op tijd opzeggen!

Wilt u – om wat voor reden dan ook – uw lidmaatschap van de Historische Vereniging niet verlenen, vergeet dan niet dit tijdig (vóór 1 december) schriftelijk te melden aan onze penningmeester: Frits Rohling, Theo Bosmanlaan 17, 2355 DA Hoogmade.

Contributie

Wilt u de Jacobs ladder voortaan ook graag elk kwartaal thuis ontvangen? Bel, schrijf of mail dan naar onze secretaris, Arjen Schreuder.

De contributie bedraagt € 13,- per jaar; en € 17,- voor hen die dit blad per post ontvangen. Te voldoen op onze rekening bij de Regiobank, nummer 85.00.17.416 t.n.v. Penningmeester Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen', Theo Bosmanlaan 17, 2355 DA Hoogmade

ISSN 0168-1079

© Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'.
Niets uit deze uitgave mag vernenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

• Van de voorzitter	1
• Discussie	1
• Van het bestuur	1
• Correctie	2
• Yad Vashem	2
• Excursie	2
• In memoriam Rie Kammeraat	3
• Vier generaties Westmaas in Woubrugge	4
• Nieuw in museum Van Hemessen	12
• Fotocollectie Bep op internet	13
• Woondiensten Aarwoude toont respect voor historie Woubrugge	14
• Oproep info gezonken boot 1926	19
• Boeken te koop	20

Van de voorzitter

Het schrijven van dit voorwoord viel mij deze keer niet makkelijk.

In juli vertelde Rie Kammeraat me dat ze ernstig ziek was en waarschijnlijk niet al haar plannen en ideeën voor wat betreft onze Jacobs ladder zou kunnen verwezenlijken. Ik moet u zeggen dat je dan niet de juiste reactie kan geven die je zou willen. Tenminste, ik was enigszins uit het veld geslagen. Maar wat je dan vaker meemaakt, zij, Rie, ging echter gewoon door met haar werk, ze stond er niet te veel bij stil, leek het.

En dan, toch nog plotseling, is ze overleden. Op 30 september was zij er niet meer, 78 jaren oud. In kleine kring is afscheid van haar genomen. Vanaf deze plek dank ik haar, mede namens ons bestuur, voor de vele artikelen die ze heeft willen schrijven en publiceren. Het zal u ongetwijfeld bekend zijn wat een tijd en moeite vooraf gaat aan het schrijven van dit soort verhalen. Onderzoek en veel snuffelen. Zij deed het met plezier en heel veel toewijding. Rie hartelijk dank!

Zij moge rusten in vrede.

Ook de redactie zal nog aandacht besteden aan onze Rie Kammeraat.

Voor het overige wens ik u allen een goede tijd toe.
Ben Beukenholdt

Discussie

In Jacobs ladder nr. 2 van dit jaar schreef Henk Houtman: 'Direct na de bevrijding knipten Woubrugge leden van de Binnenlandse Strijdkrachten om niet bekende redenen het haar af van Dieta en Nel van Rosendaal. Dit staat in schril contrast met wat de zussen voor onderduikers en joden hebben gedaan. Voor de Israëlische regering was het aanleiding ook Dieta en Nel de Yad Vashem-onderscheiding uit te reiken.' Dit stukje heeft voor nogal wat commotie onder enkele oudere lezers gezorgd: de meningen verschillen. Er zijn mensen die zeker weten dat het haar van de zussen niet is afgeknipt, anderen hebben gezien dat het wel gebeurde. We maken er melding van, maar sluiten hierbij tevens de discussie.

Van het bestuur

Beste leden,

Van de penningmeester hoorden we dat helaas diverse leden de bijdrage aan de vereniging van dit jaar nog niet hebben betaald.

Wij gaan er vanuit dat de brief over deze betaling (€ 12,- voor de leden die in Woubrugge en Hoogmade en € 14,- voor hen die het blad per post ontvangen), onder andere post is ondergesneeuwd. Er zat ook geen acceptgiro bij, dat is bij de Regiobank helaas niet mogelijk. Daarom hier nog even het banknummer 85.00.17.416, ten name van Historische Vereniging O.C. van Hemessen.

Wij rekenen op u.

Correctie

In de vorige Jacobs ladder stond op pag. 9 een foto (met tekst), die betrekking had op het verhaal bij de familiefoto van de familie Volwater in Jacobs ladder nr. 2 van 2012. Het bijschrift (*In de vorige Jacobs ladder (zie pag. 20) hadden we helaas geen ruimte meer voor de foto die Hugo Tander maakte van een schilderij van het oude zomerhuis van Piet Disseldorp. Dit is 'm!*) zorgde voor de volgende reactie van een oplettende lezer, die meldde dat er staat: "Het oude zomerhuis van Piet Disseldorp, maar het moet zijn van Piet Volwater".

Dit was wat Rie Kammeraat er destijds over schreef: *Jonge Piet trouwde toen zijn ouders nog in het zomerhuis woonden en trok bij hen in. Dat viel niet mee voor zijn vrouw Rie Disseldorp, want zij was gewend aan de flinke boerderij die haar vader, Nicolaas Disseldorp, na de dood van zijn broer Jacobus Johannes in 1940 betrok. Dat was, en is, de boerderij Kerkstraat 51, waarover later. Rie kon het met haar schoonmoeder gelukkig goed vinden, want zo'n inwoning valt niet mee. Later werd een nieuw huis gebouwd en het oude, dat tussen de tuinders- en de nieuwe woning stond, werd gesloopt. Jan en Martine van der Meer-Van der Valk kregen geen kinderen. Na Martine's overlijden trouwde Jan met Maria van Velzen. Als weduwe had zij goede burens aan Piet en Rie en als Piet kwam keek hij graag naar een schilderij van het oude zomerhuis. Toen zij overleden was vond de familie een briefje in de linnenkast, dat het schilderij voor Piet was: het hangt nu in hun woonkamer.*

Yad Vashem

In Jacobs ladder nummer 2 van 2012 stond een artikel van Henk Houtman over onderduikers in Woubrugge en vooral over de inwoners van Woubrugge, die de moed hadden om onderduikers te huisvesten.

Als eerbewijs aan niet-Joden die Joden hebben geholpen tijdens de vervolging in de Tweede Wereldoorlog kent de Israëliëse regering de

Yad Vashem-onderscheiding. In het artikel wordt aangehaald dat Annie en Bert Bochove, Jan en Bastiaantje van Rosendaal, Grietje Bogaards en Dieta en Nel van Rosendaal deze onderscheiding hebben ontvangen.

De redactie heeft in verband met het artikel contact met de Yad Vashem-organisatie gehad en deze vroeg of zij een exemplaar van de publicatie mocht ontvangen. Dat is gebeurd en we ontvingen het volgende bedankbriefje:

"We gratefully acknowledge your gracious donation to our collection. The magazine De

Jacobs ladder, no.2, 2012, constitutes an important contribution to our library. Rachel Cohen, assistant to the Library Director Yad Vashem."

Excursie

De excursie die wij op 28 september gepland hadden naar de Nieuwe Hollandse Waterlinie is niet doorgegaan – degenen die zich daarvoor hadden opgegeven hebben we dit al eerder gemeld. Helaas was het aantal deelnemers te gering en zou de bijdrage van de vereniging onverantwoord hoog worden. Jammer, vinden wij zelf.

Wat we eigenlijk graag zouden willen weten is waarom zich zo weinig mensen opgaven – handig om bij een volgende keer rekening mee te houden!

Wie wil reageren: graag. Laat ons s.v.p. per mail of telefoon weten:

- of de datum u niet uitkwam,
- of dat het doel van de excursie u om wat voor reden dan ook niet aansprak,
- of dat het wellicht de kosten waren die u deden besluiten zich niet op te geven.

Voor uw medewerking danken we u bij voorbaat!

In Memoriam Rie Kammeraat

Jarenlang was Rie Kammeraat actief voor de Jacobs ladder – ondanks dat ze hier niet woonde had ze een grote binding met onze dorpen. Dat resulteerde in gedegen onderzoek in alle mogelijke archieven, waar ze kind aan huis was. De resultaten van haar onderzoeken vulden vele pagina's van ons blad. Ze stond altijd pal voor wat ze schreef.

Ook in dit nummer treft u nog gegevens aan die door haar op 't laatst – terwijl ze al ziek was – werden verzameld (in het stuk over Bateweg 1 bijvoorbeeld).

Daarnaast heeft zij in het museum haar sporen verdiend; samen met Jaap Haasbroek heeft zij daar onder andere de archivering ter hand genomen.

Wij zullen Rie en haar werk missen.

"Het gaat altijd anders dan je denkt"

Rie Kammeraat

Op de wereld gekomen in Overschie op 27 december 1933
Uitgeleefd in Alphen aan den Rijn en overleden in Leiderdorp
op 30 september 2012
Van de wereld verdwenen in Alphen aan den Rijn op 4 oktober 2012

Koraalzwam 127
2403 ST Alphen aan den Rijn

Mijn zusters zijn mijn naaste familie:
Ineke van den Brand-Kammeraat
Volberthorst 4, 7531 DX Enschede
053 43 50 569
i.kammeraat@kpnmail.nl

Greetje Kammeraat
Hazzeleger 9, 9244 EP Beetsterzwaag
0512 38 21 75
kammeraatje@zonnet.nl

Voor vrienden en bekenden in mijn Alphense leven:
Margriet Groot
Warande 93, 2402 HT Alphen aan den Rijn
margriet_groot@hotmail.com

Voor alle hartelijkheid en hulp, niet verwacht maar overvloedig gekregen, ben ik jullie heel dankbaar. Dat geldt ook voor dokter Y. Keehnen van huisartsenpraktijk 'Lupine' en de buitengewoon hartelijke zorg in het Rijnland Ziekenhuis Leiderdorp.

Ik wens mijn familie en vrienden van harte een goed verder leven toe. Rie

De crematie heeft inmiddels in stilte plaatsgevonden.

De overlijdensadvertentie die Rie zelf opstelde.

Vier generaties Westmaas in Woubrugge

Onze zaack is oudt,
onze waer vertrouwdt

door Henk Houtman

Zadelmaker is een oud beroep. In de tijd dat het paard nog het belangrijkste vervoermiddel was, waren er velen nodig. Zadels maken was een vak apart. Een zadelmaker was een "man wiens handen zwart waren door het kloppen van het leer en hard door het naaien met pikdraad". Een zadeldraad gaat tientallen jaren mee, maar gelukkig was er ook veel werk en reparatie aan de leidsels, de halsters, haam en het overige tuigwerk. Aan de lederen haam, ook gareel genoemd, wordt de koets of kar bevestigd. Ja, de zadelmaker had veel werk aan het uitgebreide riemenstel van leer, touw en kettingen, bijeengehouden door gespen en haken. Ook deed hij reparaties aan karren en rijtuigen en de rijtuigbekleding, verkocht paardendekens en probeerde wat te handelen in tweedehands tilbury's, het populaire vervoermiddel voor de gegoede boer, burgemeester, dominee en dokter: een tweepersoons rijtuig op hoge wielen, meestal met een kap voor bescherming tegen wind en regen en getrokken door één paard. Er bestaan nog steeds zadelmakerijen, maar nu meer voor het sportpaard dan voor het werkpaard.

Zadelmaker en zo

In het pre-autotijdperk kende ons land duizenden zadelmakers. Veel zpp'ers avant la lettre, maar er waren er ook veel in loondienst bij bijvoorbeeld de politie, de Koninklijke Stallen, grote bedrijven en bij de cavalerie in het leger. Een beetje leger had honderden paardenartsen en zadelmakers in dienst.

Hoog waren de verdiensten niet. De zadelmaker moest creatief zijn om zijn gezin te kunnen onderhouden. Om genoeg brood op de plank te hebben, breidde de kleine dorpszadelmaker zijn werkzaamheden vaak uit met stofferen en bekleden, matrassenwerk, hij deed in breukbanden, beenbeugels, korsetten, zelfs houten benen.

Opvallend vaak werd het vak gecombineerd met behangen. Je had dan ook de Vakvereniging van Zadelmakers en Behangers.

In de Leydse Courant van 1 mei 1880 lezen we het volgende smakelijke verhaal van een zadelmaker, die wel erg ver ging in zijn creativiteit:

"Het verhaal betreffende de burggravin C. in het Boulogner Bosch, die van het paard geworpen en zoolang medegesleept zou geworden zijn tot haar het hoofd van den romp gescheurd, ja de vingers van de handen afgesleten waren, welk verhaal in al de groote Parijsche bladen voorkwam, blijkt een verdichtsel geweest te zijn. Volgens de 'Voltaire' was een dagbladberigtgever door een zadelmaker omgekocht, die den dag nadat het verhaal de ronde gedaan had eene advertentie had willen plaatsen ter aankondiging van verbeterde stijgbeugels. De man heeft nog even bijtijds begrepen, zegt het blad, dat deze reclame alle perken te buiten ging en de krant heeft zijne aankondiging voor eene betere gelegenheid bewaard."

Zadelmakers in Woubrugge

Ook in het Woubrugge van 200 jaar geleden woonden en werkten natuurlijk tal van smeden, leerlooiers, wagenmakers en zadelmakers. Voor dit verhaal pakken we de draad op bij zadelmaker Daniel Karel Peereboom. Hij komt uit Stompwijk en verhuist als jongeman naar Woubrugge. Op 28-jarige leeftijd trouwt hij in 1839 met Elisabeth Kersbergen uit Woubrugge. Wellicht was Peereboom als knecht in dienst van de vader van Elisabeth, Meindert Kersbergen, die in Woubrugge schoenmaker was. Als het stel in 1839 trouwt, geeft Peereboom in ieder geval als beroep zadelmaker op.

De twee meisjes die worden geboren, overlijden direct na de geboorte. Lang heeft het huwelijk van Daniel en Elisabeth niet geduurd. Na zes jaar, op 1 juli 1845, sterft de dan 34-jarige Peereboom en blijft de jonge weduwe achter met een lege zadelmakerswerkplaats.

Elisabeth zit niet bij de pakken neer. Binnen het jaar heeft ze een andere zadelmaker aan de haak geslagen: op 9 mei 1846 trouwt ze met de 5 jaar jongere Wouter van Heijst (27), geboren in Velsen, gewoond hebbend in Oudshoorn maar ten tijde van het huwelijk inmiddels Woubruggenaar. Ongetwijfeld kenden ze elkaar via de zadelmakerswereld. Grappig is dat er drie Abrahammen getuige zijn bij het huwelijk: Abraham Kersbergen, Woubrugs kleermaker en broer van de bruid, Abraham Mulder, veldwachter, en Abraham van Griethuizen, bode ten gemeentehuize en neef van de bruid. Hij was ook bij het eerste huwelijk van zijn nichtje getuige. Minder grappig is het noodlot dat Elisabeth opnieuw hard treft. Ze wil graag kinderen maar na twee overleden meisjes in haar eerste huwelijk worden tussen 1847 en 1854 drie meisjes Alida Justina en drie jongetjes Petrus Hendrik geboren, die alle zes dood worden geboren of direct na de geboorte sterven. Op 12 juni 1875 overlijdt Elisabeth, 61 jaar, ze is kinderloos gebleven.

Wouter van Heijst (van wie Cornelis Westmaas de zaak overnam).

Wouter van Heijst (56) moet alleen verder. Hij blijft in zijn werkplaats aan de Achterweg in Woubrugge nog bijna 20 jaar als zadelmaker actief. Veel is verder over hem niet bekend. Hij was betrokken bij de oprichting van een christelijke lagere school in Woubrugge, die in mei 1864 de deuren opende. In 1889 wordt de Vereniging voor Christelijk Nationaal Schoolonderwijs officieel opgericht en is Van Heijst als secretaris een van de ondertekenaars van de statuten. Verder maakt hij zich voor de NH-kerk verdienstelijk als hij in juni 1885 tot ouderling wordt gekozen.

In 1894 vindt Van Heijst het welletjes. Hij is 75 jaar. Hij verkoopt de zadelmakerij en gaat terug naar zijn geliefde Oudshoorn. Vier jaar later, op 27 januari 1898, overlijdt hij.

Cornelis Westmaas

De nieuwe eigenaar van de zadelmakerij is Cornelis Westmaas, zoon van een fabrieksarbeider in Aarlanderveen. Westmaas is in vier geslachten tot op de dag van vandaag in Woubrugge gebleven. Jaap Westmaas, de huidige eigenaar van de gelijknamige woninginrichting aan de Boddens

Hosangweg, komt nog verderop aan het woord. Cornelis Westmaas neemt in een advertentie in 1894: "de vrijheid UEd. door dezen te doen weten, dat hij zich met 1 April a.s. alhier hoopt te vestigen als Zadelmaker en Behanger, in het huis vroeger bewoond door den heer Van Heijst". UEd. dw. Dienaar Westmaas laat er in de advertentie geen misverstand over bestaan, dat hij ambitieuze plannen heeft. Naast het zadelmaken noemt hij een hele reeks aan activiteiten op: stofferen van meubelen, het vervaardigen van alle soorten gordijnen en matrassen en hij houdt zich aanbevolen tot het leveren van tapijten, karpetten, vloerzeilen, matten, touwwerk, rijtuigspunten, zeemdelappen, sponzen en borstelwerk, zweepen, breukbanden, eerste kwaliteit kapok en zeegras "en al wat tot het vak behoort". Westmaas belooft "eene civiele bediening en billijke prijzen". Dankzij een bewonderenswaardige liefde en aandacht voor de geschiedenis beschikt de familie Westmaas over een uitgebreid archief, dat verder gaat dan alleen krantenartikelen, bouwtekeningen, rekeningen e.d. over de eigen winkel en eigen familie. Ook bijvoorbeeld tal van kranten uit de Tweede Wereldoorlog zijn bewaard.

Kasboek

Een pareltje in het privé-archief is het handgeschreven kasboek van Cornelis Westmaas, dat loopt over de periode 1897-1904. In het kasboek wordt minutieus beschreven welke opdrachten Westmaas voor zijn bij name genoemde klanten uitvoerde, wat het kostte en wanneer de rekeningen zijn voldaan. Zo komen we dichtbij het dagelijkse leven van veel Woubruggenaren van rond de vorige eeuwwisseling. Een paar voorbeelden uit het kasboek:

"Voor Willem den Hertog een tuig gerepareerd, een nieuw end aan den ronde buikriem gezet, een halster gerepareerd. Voor Maurits Kroes het tuig gerepareerd, de beiden lichtoogen nieuw leer ingemaakt en doorgenaaid, den draagriem, het kussen en verder overal doorgenaaid. Voor J. Heenk een paar staande koperen ringen geleverd, halster stuk leer opgezet, een haam overal doorgenaaid, stuk leer op neusriem gezet."

Maar de klanten hadden ook andere klussen: den wieg nieuw bekleed, matrasje doorgenaaid, vloerkleed gerepareerd, opgenomen, geklopt en gelegd, zes stoelzittingen gesloopt, bijgevuld en nieuw bekleed, een kussen op de kerkstoel gemaakt. Onder de cliëntèle van Westmaas uit 1897 treffen we tal van bekende Woubrugse namen aan, als Molenaar, Kammeraad, Rijnsburger, Van Leeuwen, Peters, Boot, Kroes, Kroon, Overvliet, Windhorst, noem maar op.

Het gemeentebestuur kon natuurlijk niet om het bedrijf van Westmaas heen. Zo kreeg het de opdracht in 1897 om een 'nieuwe gedubbeleerde zwaar lederen strop' te maken voor de klepel van de kerktoren. Zoals bekend behoorde de toren van een kerk sinds Napoleon tot de jurisdictie van het gemeentebestuur vanwege het strategisch belang (uitkijk naar de naderende vijand). Verder maakte Westmaas voor de gemeente een rijglijn aan een reddingsboei en werden van de raadzaal kleden opgenomen en geklopt. Het zijn allemaal klusjes, die in de orde van f. 1,20 of 50 cent kostten. Voor een kleed opnemen, kloppen en weer terug plaatsen werd 3 uur arbeidsloon gerekend, hetgeen één gulden opleverde.

Voor de hervormde gemeente werden in 1889 voor de somma van f. 6,50 "nieuwe gordijnen aan den kansel gemaakt en ringen aangezet. Den rand der preekstoel met nieuw laken bekleed, binnen en buiten nieuwe franje aangenageld, den beiden kussens bekleed met laken en in orde gemaakt". Tussen 1903 en 1909 maakte Westmaas deel uit van het college van notabelen van de kerk. Een goede klant was ook dokter W.A. Asman. Tussen 1896 en 1911 was hij de huisarts van Woubrugge en tevens gemeentelijk geneesheer, wat inhield dat hij voor de gemeente inentingen deed en lijkschouwingen. Voor het rijtuig van de dokter leverde Westmaas nieuw tuig, maar ook voor in huis werden gordijnen genaaid en opgehangen, een schilderij van koord voorzien en opgehangen, een rieten gordijn voor de waranda doorgenaaid, zeil in de apotheek gelegd, fietslappen gerepareerd, 'brietels' gerepareerd, riem en gespleer aan poppenwagen gemaakt. Tal van andere klussen volgden. In 1897 betaalde dokter Asman f.13,01, in

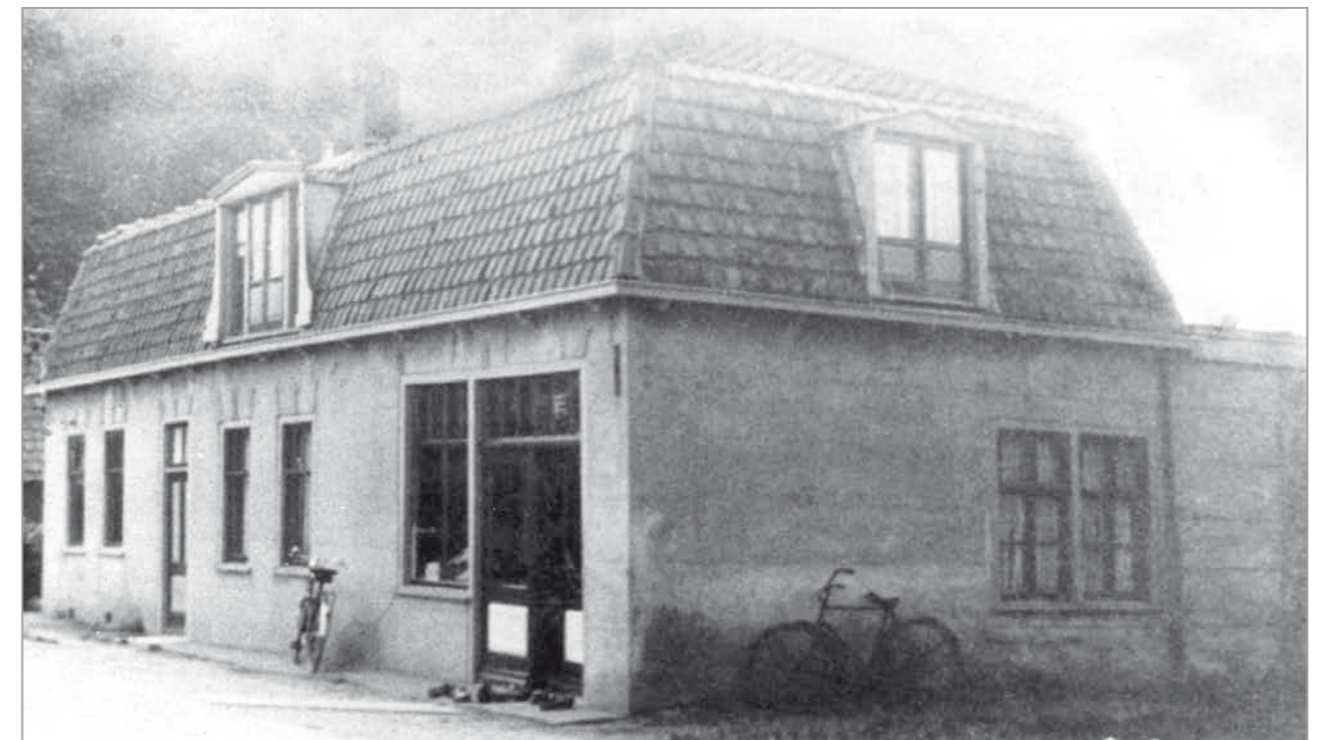
1889 bedroeg de rekening in totaal f. 93,14, in 1900 f. 30,02. In 1901 plaatste Westmaas een nieuwe "filbriekap" op het rijtuig en werd de bak opnieuw bekleed. Bedoeld wordt de tilbury, genoemd naar de Engelse rijtuigbouwer Tilbury. Als de huisarts, naar wie in Woubrugge een straat is vernoemd, in 1911 naar Scheveningen vertrekt, verliest Cornelis Westmaas in hem een goede klant. Voor de heer J. Guldmond van het Café (tegenwoordig Disgenoten) werden op den couranten-tasch twee hoekjes leer opgezet, den kathedier opnieuw bekleed met lederdoek, den lessenaar met franje en een bos touw geleverd, tochtlatten geplaatst, twee stromatrassen en een kapokmatras gemaakt met peluw en kussen. Ook levert Westmaas een roskam (60 cent) en een rosborstel (32½ cent). Rond de (vorige) eeuwwisseling waren gestoffeerde woningen, vloerbedekking en gordijnen voor de gewone man een uitzondering. Er werd geslapen op stromatrassen, waarvan Westmaas er duizenden maakte. Op de grond strooide men vaak zand. Tot slot uit het kasboek van Westmaas iets over dominee A.C. La Grand. Al 5 jaar is de preekstoel leeg als La Grand in 1898 het beroep naar Woubrugge aanneemt en van Hoenderloo naar zijn nieuwe standplaats verhuist. Hij weet voor de klussen in huis en voor het onderhoud aan zijn

tilbury Westmaas te vinden. In 1902 bestelt de dominee twee zweepstokken, waarschijnlijk één voor het aanzetten van zijn paard en één voor het tuchtigen van de gelovigen....

Ds. La Grand bleef ruim 10 jaar in Woubrugge. Nieuwe standplaatsen werden Hoensbroek en Purmerland en Den IJp, waar hij in 1931 op 69-jarige leeftijd tijdens een bezoek aan een ziek gemeentelid overleed.

Cornelis Westmaas, die op 1 april 1894 de zadelmakerij aan de Achterweg, nu Vierambachtsweg, van Wouter van Heijst had overgenomen, trouwde nog diezelfde maand op 12 april met Sijtje Verhagen uit Oudshoorn. Hij is van oorsprong een Alphenaar, aldaar geboren op 28 december 1865. Met de komst van Westmaas vestigt zich een onderneming in Woubrugge, die van zadelmakerij uitgroeit tot een moderne woninginrichting en drie generaties verder nog steeds door een Westmaas wordt geleid. Woninginrichting Westmaas mag zich met slijterij Boutshoorn, begonnen als graan- en meelhandel, een van de oudste bedrijven van Woubrugge noemen.

In dit huis aan de Achterweg, nu Vierambachtsweg, begon zadelmaker Cees Westmaas in 1894. Het pand stond in de buurt van het voormalige bedrijf van Van der Laan.

Cornelis Westmaas wordt in 1903 tezamen met P. Verwey, J.E. Verbaan en P. Vromans tot notabele van de hervormde kerk gekozen. Hij doet dit kerkenwerk tot 1909.

Jacob Westmaas

In 1922 komt Cornelis op 56-jarige leeftijd te overlijden. Zoon Wouter, beoogd opvolger, is als 16-jarige twee jaar eerder, op 10 december 1920, door een ziekte overleden. De oudste zoon Jacob (geb. 4 april 1896, Woubrugge) was al het huis uit en werkzaam in de Bollenstreek als autobekleder, toen een nieuw, modern vakgebied. Na het overlijden van zijn vader komt hij terug naar Woubrugge om zijn moeder te helpen. Hij neemt het bedrijf over en er wordt een nieuw bedrijfspand met twee woningen gebouwd. Intussen trouwt Jacob op 22 januari 1925 met Maartje van Wijk uit Alphen (geb. 5-11-1900 Alphen, overl. 6-2-1992 Leiderdorp). In 1926 wordt de nieuwe winkel aan de Grote Baan (nu Raadhuisstraat) hoek Vierambachtsweg geopend, met huisnummer 1. Deze adressering veranderde na de aanleg van de 'nieuwe' brug in Boddens Hosangweg 1. De werkzaamheden breiden zich uit met een meubelmakerij. Uiteindelijk is uit de meubel- en zadelmakerij de woningstofleerderij ontstaan.

Ondergeteekende bericht hiermede, dat hij met ingang van 1 Januari 1925 de

Zadelmakerij en Stoffeerderij

van zijn moeder heeft **OVERGEGENOMEN** en dat deze op dezelfde voet zal worden voorgezet.

Inmiddels danken wij onze geachte cliëntèle voor het zoo ruim genotene vertrouwen, terwijl wij de vrijheid nemen, ons opnieuw bij u aan te bevelen en geven U de verzekering, dat wij alles zullen aanwenden om hetzelfde vertrouwen waardig te maken, dat mijn ouders zoo vele jaren mochten ondervinden.

Beleefd aanbevelend,
J. WESTMAAS.
Woubrugge, Januari 1925.

Ook deze Westmaas is actief. Zo is in 1916 in de krant te lezen dat de secretaris van de Christelijke Jongelingsvereniging 'Obadja' J. Westmaas een 'breedvoerig verslag' uitbrengt.

In 1936 wordt Jacob Westmaas tijdens een vergadering in hotel Swama herkozen als bestuurslid van de middenstandsvereniging. Ook P. Meirik en D. Oudshoorn worden herkozen. Chr. van den Nagel is de voorzitter.

In 1954 memoreerde Jacob, nu als secretaris van de 25-jarige IJsvvereniging, de oprichting in 1928. Wedstrijden brachten soms wel 400 gulden op, bestemd voor behoeftige weduwen en wezen. Het jubileum had eigenlijk een jaar eerder gevierd moeten worden, maar was uitgesteld vanwege de watersnoodramp in 1953.

De nieuwe winkel annex dubbel bovenhuis die in 1926 in gebruik werd genomen, en later weer werd verbouwd.

Het bedrijf Westmaas gaat de oorlog in met alle problemen, die dat met zich meebrengt. Spullen verkopen, dat ging zomaar niet. Dan moest je eerst een leveringsvergunning aanvragen bij de leider van de Distributiedienst. Beits, draadnagels,

lijm werden schaars, maar leverancier Paschier uit Amsterdam kon nog wel wat leveren, blijkt uit een brief van 12 februari 1945. Paschier had nog een vriendelijk verzoek: "Zooals U wel bekend zal zijn, is hier in de stad de levensmiddelenvoorziening zeer hopeloos en leven wij aan den rand van de hongersnood, wij hebben praktisch niet meer te eten, en nu wilde ik U vragen of U niet een paar kilo aardappelen voor mij zoudt kunnen missen." Schilder Wijsman, aannemer Van Luling, timmermannen Van der Laan en Hortensius, loodgieter Van Raad en aannemer Jongeneel zijn ook allemaal Woubrugse klanten van Paschier. Misschien zou Westmaas ook aan hen kunnen vragen "of zij 2 of 3 kilo kunnen missen, minder is natuurlijk ook goed, alles is welkom, dat begrijpt U".

Tijdens de oorlogsjaren heeft het maken en herstellen van het tuigwerk van paarden voorrang vanwege de voedselvoorziening. Meubels worden zelfs gemaakt van gesloopt hout uit het Haagse Bos. Gedurende de oorlogsjaren worden bij Westmaas veel inboedels van cliënten uit Den Haag opgeslagen vanwege gedwongen evacuatie als gevolg van de bouw van de Atlantic Wall.

Toen 1944 aanbrak, was er vanzelfsprekend niet veel animo om het halve eeuwfeest van het bedrijf te vieren. In 1954 wordt wel het 60-jarig bestaan uitgebreid gevierd met een fraaie huis-aan-huis folder, een receptie en natuurlijk speciale aanbiedingen, dit alles onder het motto "Uw overgrootmoeder, uw grootmoeder en uw moeder kochten reeds bij ons, want onze zaec is oudt, onze waer vertrouwdt."

Cees en Gerritje Westmaas

Op 26 mei 1963 overlijdt Jacob op 67-jarige leeftijd. Er zijn twee dochters, Sijtje Elisabeth en Johanna Margaretha, maar het bedrijf wordt voortgezet door zoon Cees (Cornelis Wouter, geb. 11 oktober 1929). Vele lezers zullen zich Cees Westmaas nog goed herinneren. Hij heeft er zin in. Al in 1955 had hij in Den Haag de diploma's meubelconstructie en binnenhuiskunst gehaald. In 1964 trouwt hij met Gerritje Rosenboom, 26 jaar, uit Rijnsaterwoude. Cees Westmaas is actief in de jongerenvereniging CJV, als diaken voor de hervormde gemeente, voorzitter van de winkeliersvereniging WIKO en in de Feestcommissie 1928. In september 1988 speldt burgemeester D. Brouwer de Koning hem en de actieve dorpsgenoot kapper Piet Groot de eremedaille in zilver, verbonden aan de orde van Oranje-Nassau op.

Alle jaren door wordt het bedrijf uitgebreid en gemoderniseerd. Een ingrijpende verbouwing in 1969 wordt het bedrijf bijna fataal. Lasvonken veroorzaken brand en het is maar goed dat een alerte Woubrugse brandweer snel het vuur onder controle heeft. Wat later dan gepland heropent burgemeester J.C. van Wageningen op 7 november 1969 de vernieuwde zaak, uitgebreid met een showroom voor meubels, slaapkamers en woninginrichting. Verdere rampen zijn de winkel bespaard gebleven op een inbraakje en een diefstal van een bestelwagen na.

Jaap Westmaas

In 1999 komt Cees Westmaas op 69-jarige leeftijd te overlijden. Een paar maanden eerder had hij met zoon Jaap (Jacob Cornelis, geb. 25 februari 1972)

een commanditaire vennootschap opgericht. Jaap studeerde in Haarlem aan de heao Small Business en stapte op 23-jarige leeftijd in het bedrijf. "Nieuw was het niet voor mij, want ik had er al in de vakanties gewerkt", vertelt Jaap Westmaas. Een beetje gemengde gevoelens en onzekerheid over de toekomst had hij wel, maar die zijn over. Westmaas: "We zijn de afgelopen jaren behoorlijk gegroeid. Er is veel potentie. De presentatie van het assortiment krijgt meer aandacht. Met een stok in de hand een lap stof over de toonbank draperen, dat is er niet meer bij. We hebben vernieuwing in de winkel gebracht, dat heeft met leeftijd, imago en nieuw publiek te maken."

Een Westmaas familiefoto, waarvan niet alle namen bekend zijn. Het echtpaar links zijn Cornelis Westmaas (1865-1922) en Sijtje Verhagen (1870-1956). Het knulletje tweede van rechts (zittend) is Jacob Westmaas (1896 - 1963), de grootvader van de huidige eigenaar van de woninginrichting Jaap Westmaas.

Dat de winkel in een dorp staat, ziet Jaap niet als een nadeel: "Op een meubelplein krijg je geen kans om je te onderscheiden. Natuurlijk moet je er hard aan trekken om de mensen hier te krijgen, maar het voordeel is de persoonlijke benadering, klanten waarderen dat."

Westmaas heeft ook veel werk aan scheepsstoffering. Vroeger op de kotters die bij scheepswerf 'De Dageraad' werden gebouwd, nu voor jachten,

de sloepen bij Van Wijk, e.d. "In het voorjaar is het hier topdrukte in de bootstoffering", vertelt Jaap. "Het is leuk en dankbaar werk. Een mooie stoel of bank is toch het eerste wat opvalt op een boot. De techniek zit achter een luik."

Samen met schilder Gerard-Jan de Wilde en interieuradviseur Annemarie ter Haar sleepte Westmaas Interieur onlangs de eerste prijs binnen van de Alphen Bedrijvendag 2012. Hun inzending 'Kwaliteit, Kleur & Interieur' liet alle andere achter zich. "Een enorme opsteker. We werken al een aantal jaren samen, maar we hebben nog maar net besloten om die samenwerking formeel vast te

leggen en er meteen een website (www.kwaliteitkleurinterieur.nl) aan te koppelen. We treden nu eigenlijk voor de eerste keer gezamenlijk naar buiten en worden meteen geweldig beloond. Dit is een fantastische aanmoediging om op de ingeslagen weg verder te gaan," zo reageerde het drietal tijdens de prijsuitreiking.

De woningen in het pand aan de Boddens Hosangweg zijn allang bij de winkel getrokken en omgebouwd tot showroom, werkplaats en opslag. Mevrouw Westmaas (74), moeder van Jaap, woont aan de Vrouwgeestweg, maar is nog alle dagen in de winkel te vinden. Als oude rekeningen op tafel komen tijdens het bladeren in de archieven kan ze niet nalaten op te merken: "De rekeningen die niet betaald zijn, daar kunnen we nog wel een mooi huis van bouwen!"

De vroegste herinneringen van Jaap zijn natuurlijk ook van de winkel: "Ik kon altijd wel iets vinden om wat te maken: gereedschap, hout. Daar ben ik redelijk handig in. Bij de winkel wonen had ook nadelen, want als de winkelbel ging of de telefoon,

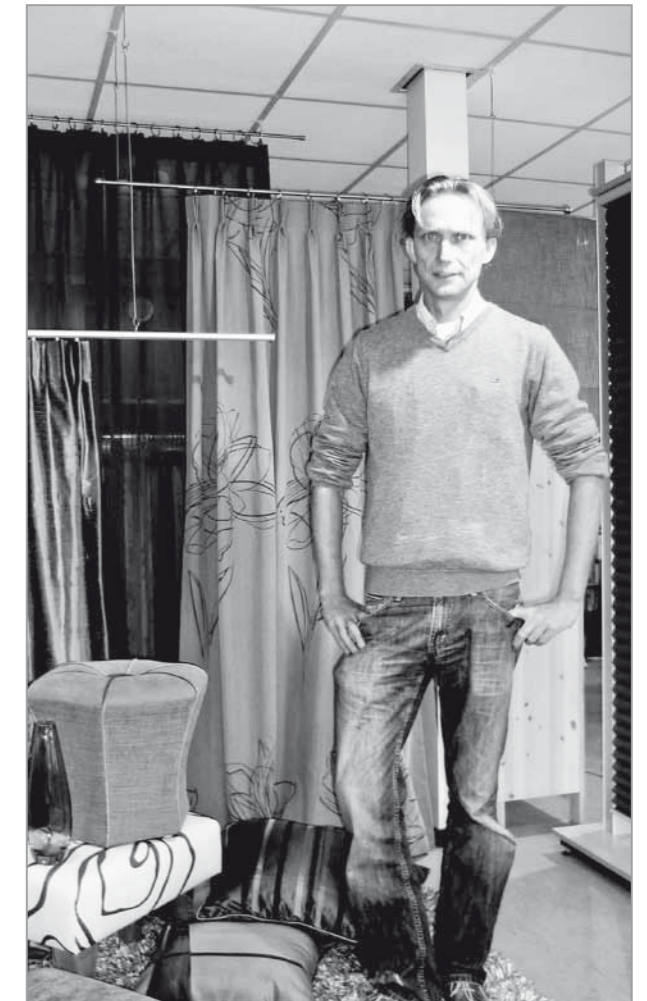
dan ging de klant voor alles", weet Jaap nog. Hij woont samen met Suzanne van Ewijk (geb. 27 februari 1972, Aarlanderveen) in Hoogmade. Zij hebben vijf dochters: Meike Julia (12), Hannelore Bride (11), Linde Lidewij (8), Merle Maria (6) en de nog maar een paar weken oude Dieuwertje Amelie. Suzanne werkt als onderwijzeres in Leiden. Jaap vindt het belangrijk om ook op maatschappelijk gebied iets bij te dragen: "Als bedrijf heb je belang bij een leefbare dorpsgemeenschap. Daar komt iets van terug, het houdt elkaar een beetje in stand." Zo sponsort hij de shirts van de junioren C1 van de Voetbalvereniging Woubrugge, is er jaarlijks met Pinksteren het voetbaltoernooi Westmaas Cup voor C- en D-junioren, sponsort hij de wedstrijdpakken voor de IJsvereniging Hoogmade en zit hij in het bestuur van de zomervakantiespelen in Hoogmade.

Jacobus Westmaas (later Jaap genoemd) luistert naar aanzegger Bart Blom.

Tot slot nog iets over de genealogie van de familie Westmaas. Een ver familielid, Bert Westmaas in Alphen aan den Rijn, heeft een ongelooflijk uitgebreide stamboom van de familie gemaakt en deze op internet gezet (www.westmaas.net). In de stamboom zijn ruim 17.700 namen opgenomen,

inclusief vertakkingen in de Verenigde Staten, Canada, Suriname en Trinidad en Tobago. Er is 30 jaar aan gewerkt. De verste voorouder Jochem Westmaas is geboren in 1550, ingeschreven in Zandambacht. Hij was een vondeling en is gevonden ten westen van de Maas bij Maasdijk.

Jaap Westmaas, winkelier in Woubrugge, woont in Hoogmade. Foto Henk Houtman

Bronnen:

- Regionaal Archief Leiden
- 'Woubrugge aan de Wetering' (Haasbroek, Lemkes, Stigter, Zandstra)
- Privé-archief Westmaas
- Genealogie Jochem Westmaas (Bert Westmaas)
- 'Vertellingen over Hoogmade en Woubrugge in de 19e eeuw' (H.v.d.Wereld) Uitgave Historische Vereniging O.C. van Hemessen (uitverkocht).
- Alphense Bedrijvendag.nl

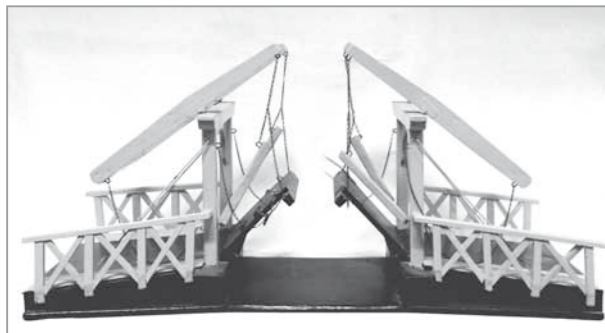

stichting tot behoud van het cultureel erfgoed van jacobswoude

Nieuw in museum Van Hemessen

door Jaap N. Haasbroek | foto's Hugo Tander

De verzameling is uitgebreid met een model van de (oude ophaal-)brug met dubbele klap.

Het model is gemaakt door Willem van Luling. Hij was ook een van de makers van het model van de kerk aan de Comriekade (ook in het museum). Jenny en Kees van Heezik hebben het model van de brug aan het museum geschonken. Als kinderen mochten ze van Opa soms met de brug spelen: brug open bootjes erdoor, brug dicht autootjes eroverheen.

Met deze modellen en de scheepsmodellen zouden we 'Woubrugge in vroeger tijd' kunnen neerzetten... als we de ruimte ervoor hadden.

Van Mevrouw Van Schie uit Oud Ade kreeg het museum een plakboek gemaakt ter gelegenheid van de verwerkingsbijeenkomst "HSL is een feit en nu verder" onder leiding van Thea Dingjan. In het museumarchief is al een omvangrijk dossier over de vergaderingen, plannen, consequenties, bouw en proefritten van de HSL in de buurt van Hoogmade.

Dit plakboek is (ook voor het museum) een waardige afsluiting van een onderwerp dat de gemoederen, zeker in Hoogmade, erg bezig hield.

Niet alleen nieuwe zaken zijn 'nieuw' in het museum. Soms kom je erachter dat iets verkeerd in de documentatie is omschreven. Zo stond een spitsvormig, verguld stuk houtsnijwerk omschreven als 'kandelaar(?)'.

Wat blijkt? Het is een 'mastwortel'. Voor zover u niet weet wat dat is: het is versiering op de top van een scheepsmast, boven het "scheerhout" waaromheen de wimpel in de wind kan draaien. Naast versiering is de mastwortel nuttig om inwateren van de mast te voorkomen. Voor meer fraaie mastwortels zie bijvoorbeeld de sites van Scheepvaart musea. De mastwortel is 52 cm hoog en er zijn 16 ringen uitgesneden, de onderste ring is met 4 putti's (engeltjes) versierd en de andere ringen met verschillende motieven. Op de top is een (porseleinen) tulp aangebracht.

Website museum

Rinus Rodenburg is bezig met de ontwikkeling van een website van het museum Van Hemessen. Het doel is dat uiteindelijk de gehele collectie van het museum digitaal kan worden bekeken. Een eerste versie is te vinden op www.museumwoubrugge.nl. Later meer hierover.

Overleden

Op 23 september j.l. overleed Piet v.d. Pouw Kraan; bij de recente verbouwing van het museum was hij een van de actieve helpers.

Fotocollectie Bep op internet

www.fotobep.nl

door Ewout van der Dussen

Het behoort inmiddels, maar ook helaas, tot de geschiedenis dat belangstellenden rond de grote tafel in de bovenzaal van het gemeentehuis van Woubrugge met interesse en verbazing in de vele multobanden met foto's van oud Woubrugge zaten te kijken. Niet van 'heel oud' Woubrugge want de maakster Bep was erbij aanwezig. De mappen met foto's per straat of per onderwerp, van de kermis of Koninginnedag, met jaartal of feestelijke optocht, gingen vaak van hand tot hand. Er zijn meerdere van dit soort bijeenkomsten geweest - ook in de kerk - en altijd waren er dankbare bezoekers en even vaak kwam er wel een verzoek 'kan ik daar een afdruk van krijgen', hetgeen werd geregeld. Meestal van een verloren gegaan dierbaar huisje of plekje. De laatste bijeenkomst is 5 of 6 jaar geleden. Bep Rodenburg, inmiddels officieel Van der Laan, weet die datum ook niet meer, maar wel waarom zij met die voor bezoekers dierbare bijeenkomsten is gestopt: "Het was niet meer te doen om al die mappen uit huis in dozen te doen, te vervoeren, uit te stallen en dan weer naar huis brengen en op volgorde opbergen in de diverse kasten." Dat ze dat niet meer wil doen zal niemand haar kwalijk nemen, als je weet dat het rond de 200 mappen waren. Haar fotocollectie van Woubrugge en omgeving, waarin ook de vele veranderingen van het dorp zijn vastgelegd en aangevuld met historische foto's die zij van anderen heeft gekregen, omvat een volgens Bep 'niet te tellen' aantal. Wel duidelijk is dat het bij elkaar een uniek cultuurhistorisch document is.

Hoe het begon

Geen fotograaf van huis uit, wel vanaf de lagere schooltijd dicht bij de fotografie gestaan. Als hulpje na schooltijd van fotograaf Willem F. van Heemskerk Düker in het dorp, later in de laboratoria van foto Lux in Alphen en Den Haag, is Bep uiteindelijk zelf gaan fotograferen. "Eerst ben ik oude ansichtkaarten gaan verzamelen nadat ik van een oom een doos met kaarten kreeg.

Daarvoor ging ik ook naar beurzen; zo ging ik eens naar een beurs in Nijmegen, resultaat één kaart van 40 gulden. Meestal was Jan Stigter me op een beurs al voor. Toen ben ik maar gestopt met oude kaarten en ben zelf foto's gaan maken." Maar tegenover het wellicht sombere bericht dat er niet meer in de boeken gebladerd kan worden, is een eigentijdse oplossing in wording, het bladeren op een website: www.fotobep.nl. Een website waarop foto's weer zijn te bekijken. Alleen niet meer gezellig rond een grote tafel, maar nu wel doorlopend vanuit de eigen huiselijke stoel via internet. Wel een teleurstelling voor hen die (nog) geen internet hebben. Ja, dat eigentijdse moet je wel hebben om deze historie te beleven. Jaren zijn Bep, haar dochter Astrid en neef Rinus Rodenburg bezig geweest alle foto's te scannen / digitaliseren, waarna ze nu op een website die Rinus heeft gemaakt worden gezet. Dat is ook nog een hele klus die maanden zal duren, maar het begin is er en dat kan al bekeken worden. "Ik scan nu nog mijn 6 x 9 cm negatieven, die ook op de website komen", aldus een enthousiaste Bep. Er is al veel te zien op de website en men kan zich ook via de site aanmelden om bericht te krijgen als er weer een serie foto's op de website is geplaatst. Wat is gebleven is de mogelijkheid om een bepaalde foto te bestellen. Ook kan men onderaan de pagina op de site een bericht achterlaten of een vraag stellen. "Alles wat je schrijft is welkom maar houd het kort en netjes", aldus Bep in haar introductietekst op de site.

Beeld van de website.

Woondiensten Aarwoude toont respect voor historie Woubrugge Renovatie van Bateweg 1 en Schoolstraat

Woondiensten Aarwoude heeft de woning Bateweg 1 en de woningen in de Schoolstraat, het deel nabij de Woudwetering, geschrapd uit de lijst van te slopen woningen. Onderzocht wordt hoe de woningen kunnen worden gerenoveerd.

Daarmee toont de Woondiensten respect voor het cultuurhistorisch erfgoed van Woubrugge. Dat is niet alleen fijn voor huidige en toekomstige bewoners, maar ook verheugend voor het dorp, omdat daarmee een stukje visuele historie wordt bewaard. Beide objecten hebben een eigen geschiedenis, waarbij die van Bateweg 1 voor zover is nagegaan, teruggaat tot het begin van 1600.

Het is al enige tijd geleden dat een kleine delegatie van de Historische Vereniging (Ben Beukenholdt, Jaap Haasbroek en Ewout van der Dussen) sprak met Rogier van der Laan, directeur-bestuurder van de Woondiensten Aarwoude, over de historie van Woubrugge en natuurlijk specifiek over de bebouwing.

Aanleiding was onder meer de zorg voor de woningen van 'Nieuw Leven' in de Schoolstraat, mede omdat de woningen van 'Nieuw Leven' aan de Bateweg in 2004 zijn gesloopt voor de nieuwbouw van de Batehof. Van der Laan: "Nieuw Leven, dat klinkt toch als een woningbouwvereniging." Wat volgde was een onderzoekje naar de achtergrond van de naam. Het bleek inderdaad een vroege voorloper van Woondiensten Aarwoude.

Met een brief van 14 augustus jl. deelt de Woondiensten mee, dat het pand Bateweg 1 en de panden in de Schoolstraat zijn geschrapd van de lijst van te slopen woningen; er zal groot onderhoud aan plaatsvinden. "Het oudste bezit van Woondiensten Aarwoude en ooit bezit van een echte woningbouwvereniging zal daarmee een nieuw (tweede) leven krijgen", zo schrijft Rogier van der Laan in zijn brief.

Batewegsewatering

Als een Woubrugger terugkomt in het dorp ziet hij al van verre de karakteristieke torenspits. En als hij/zij, woonachtig in de 'nieuwbouw', dan het dorp inrijdt, markeert Bateweg 1 de ingang van het dorp. Zo kom je thuis.

Foto Jaap N. Haasbroek

Een plek en een weg met een oude geschiedenis, dat is niet verrassend zo dichtbij de kerk.

Over Bateweg 1 (huisnummering bestond nog niet, de grenzen van het perceel werden aangeduid met de namen van de eigenaren van de aanliggende percelen dan wel de watering of weg waaraan het perceel was gelegen) – vond Rie Kammeraat in de boeken waarin de overdrachten van huizen binnen de heerlijkheid Esselijckerwoude zijn vastgelegd het volgende:

- In 1642 woont Claes Cornelisz van Toll, bode van Esselijckerwoude er, hij is 50 gulden schuldig aan de "Armen van Esselijckerwoude" en geeft zijn huis daarvoor in onderpand.
- In 1649 wordt verkocht: **Een welgelegen hujsinge en erve op 't eijnde van de Kerksteech**, door de erfgenamen van Claes Cornelisz van Toll en Lijsbet Pancaesdr. aan Claes Aertsz Dou en Henric van Sweringen voor fl. 112.-. 10 st. toekomend de heer van Warmont. (comp. ook Cornelis Jacobsz backer en Jan Willemsz Outshoorn, armmeesters). De situering van het erf is aangegeven met: ten oosten de weduwe van Jan Joachimsz, ten zuiden de Kerksteeg en te westen de Batenwegse watering ten noorden de kinderen van Arent Engelsz Schipper.
- In 1656 wordt het huis verkocht aan de 'Armen van Esselijckerwoude' voor fl. 25.-.
- In 1673 wordt het huis verkocht door: *Willem Gerritsz Vosch en Dirck Jansz van der Tocht, armmeesters, aan Jan Jochemsz Groenendijk. Voor fl. 140.- (oost de ledige werf van Claes Baltensz - zuid de kerkstraet - west de bateweg watering. - noord Wil. v. Cranenb)*
- In 1718 wordt het huis verkocht door: *Corsie Huijberts van der Linde, wed. van Jan Joachimsz Groenendijk, geass. met Jacob Sijmonsz van Berkel als haar behulp in deze aan de armen van Esw. "voor soodanige somme van penningen als sij comparante ende wijlen haaren man Jan Joachimsz Groenendijk van den voorschreven armen in haaren noodruft alreede hebben genooten". (o. Corn. Hendriksz van Egmond - z. de Kerksteegh - w. de Bat.wegsewat. - n. Abraham en Marijtje van Cuijk)*

- In 1721 wordt het huis verkocht door: *Cornelis van Schellingerhout en Willem Krijnen Beekenes en Cornelis Pietersz van Veen, armmeesters, verkopen aan Martijnus Cornelisz Velthuijsen voor cb fl. 200.- Belast met 10 st aank. de Vrouwe van Esselijckerwoude. (o. Corn. Hendriksz van Egmond - z. de Kerksteeg - w. bat. weg.wat. - n. Abraham en Marijtje van Cuijk)*

Uit deze boeken blijkt niet hoe de huizen eruit zien. Wel blijkt hoe in die tijd het bezit van een huis gebruikt werd als 'voorziening voor later' en hoe de armmeesters van de 'Armen van Esselijckerwoude' daarbij als financier optraden.

Over de plek waar Bateweg 1 staat is nog wel wat meer te zeggen.

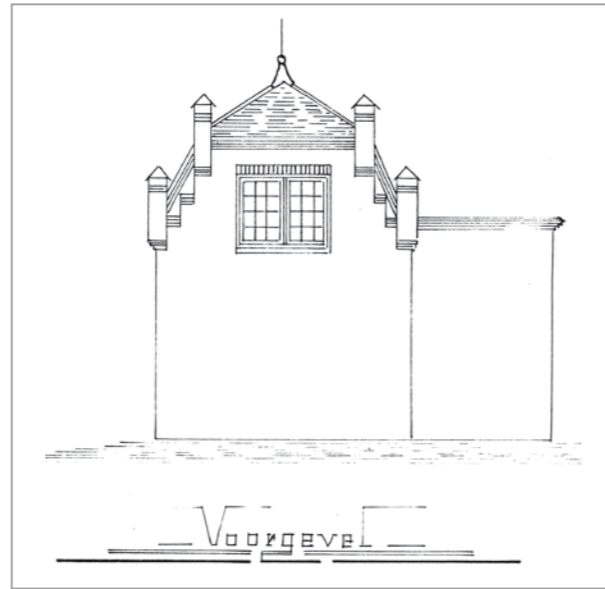
Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het perceel aan de zuidzijde wordt begrensd door de Kerkstraat en aan de westzijde door de 'Batewegsewatering'. Merkwaardig is dat de watering genoemd is naar de weg. Normaal is het juist andersom, bijvoorbeeld Leidse Slootweg, Weteringpad enzovoort. Het suggereert dat de weg er eerder was dan de watering, dan wel dat deze weg een belangrijke rol speelde.

Onlangs vond Jaap Haasbroek een artikel van J.C. Kort 'Repertorium op de lenen van de hofstede Warmond, 1316 -1799'. In de genoemde jaren hoorde de heerlijkheid Woude, ook Esselijckerwoude en Jacobs woude genoemd, tot de bezittingen van deze 'Heren'. De lenen (tegenwoordig zouden we dat een pachter noemen) veranderden af en toe van leenman. Dat werd vastgelegd en is in het archief van Warmond terug te vinden. Daarin komt met nr. 138 een opvallende overdracht voor: Een hofstede met 4 hont land in het ambacht Woude, oost: de Woudwetering zuid: Herbaren, Arnoutz., west de banweg of Batenweg, noord: Margaretha Hugo Klinkerts. 11-6-1413: Gerard die Groot, te komen op de kinderen van Dirk, zijn zoon als getuige vermeld 1423, 569 nr. 25, 570 fol 122 bis, 569 nr. 41. ...-14..: Andries Simonsz., 570 fol. 122 bis.

Deze overdracht betreft niet het perceel Bateweg 1 (aan de zuidzijde is een particuliere eigenaar). Maar het is wel interessant dat dit perceel aan de westzijde wordt begrensd door 'de banweg of Batenweg'. De term 'banweg' gaf de grens aan waar iemand, die wegens slecht gedrag werd verbannen, naartoe werd gebracht en weggestuurd met de veroordeling dat hij, voor een aantal jaren of voor altijd, zich binnen de grenzen van het dorp niet meer mocht vertonen. Het was dus een weg met een belangrijke nevenfunctie.

Op een kaart van A. van Dam, van 1798-1799, van na het uitvenen van de polder, komt de Batewegsewatering niet meer voor, alleen de Bateweg.

Een deel van de bouwtekening van 1913, 'Voorgevel' genoemd, terwijl het de gevel aan de westkant is.

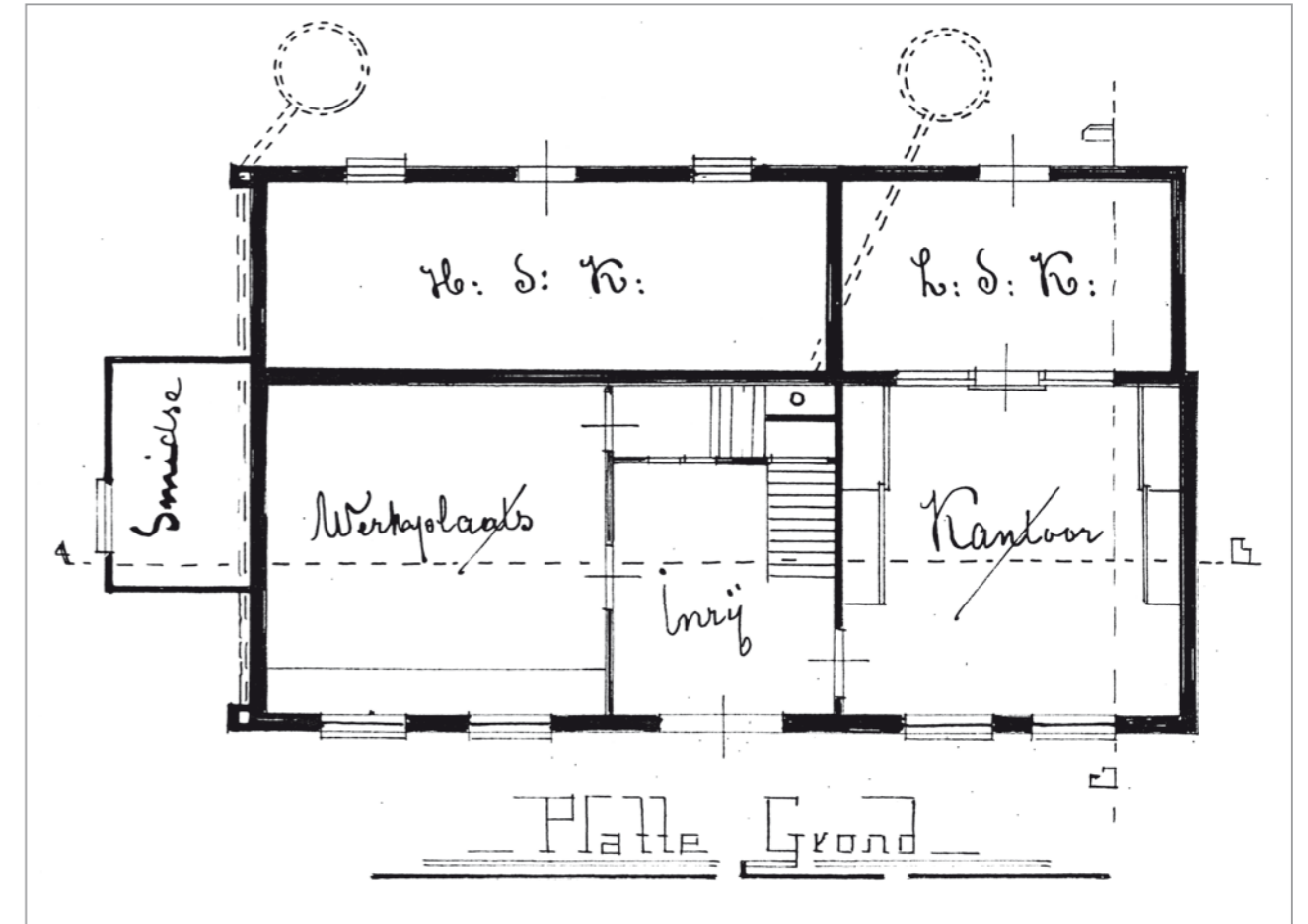

Van onderstation tot ambtswoning

Het Gemeentelijk Energiebedrijf Woubrugge wil in 1913 op de locatie Bateweg 1 'een gebouw ten dienste van het Electriche bedrijf' bouwen, ook wel onderstation genoemd. Een gebouw waar de stroom uit Leiden aankomt om binnen Woubrugge te worden verdeeld. Er volgt een openbare aanbesteding met het bestek in een boekje met voorwaarden voor een gebouw bevattende kantoor, werkplaats enz. Aanvullend daarop is aan de gegadigden

Een stukje van de bouwtekening van 1913; de gevel aan de Bateweg, de voordeur is veranderd.

medegedeeld dat ze: 'Al het struikgewas en een vlierhaag van het terrein [dienen] te verwijderen. De aanwezige hooiberg te verplaatsen en alle schade aan hout of rietdekkerswerk te herstellen en het geheel in goeden staat weder op te leveren'. Daarmee is duidelijk dat er op die plaats alleen een hooiberg stond en geen huis.

Weer de bouwtekening van 1913. De letters H:S:K en L:S:K betekenen vermoedelijk Hoge Stroom Kast en Lage Stroom Kast.

Op 19 mei 1913 worden alle inschrijvingen geopend, waarvan een handgeschreven verslag is gemaakt. Er blijken acht inschrijvers te zijn, van:

- A. Smittenaar, aannemer te Leiden, voor de som van fl. 5980,-. (In het verslag zijn alle bedragen voluit geschreven - redactie).
- J. van Wieringen te Aarlanderveen, voor fl. 5.575,-
- Gebroeders C. en J. Stigter, timmerlieden te Woubrugge, voor fl.5.448,-
- J. Strookman, aannemer te Woubrugge, voor fl. 5.600,-
- J. Kroon, timmerman te Woubrugge, voor fl. 5.565,-
- H. en B. Luyt, aannemer te Woubrugge, voor fl. 5.510,-
- Gebroeders van Luling, aannemer te Woubrugge, voor fl. 6.092,63
- H. Verbij, timmerman te Woubrugge, voor fl. 5.640,-.

Hoewel de gebroeders Stigter de laagste inschrijving deden, vermeldt het verslag: 'Wij hebben de gunning van het werk aangehouden', wat op 30 mei 1913 door het college wordt bevestigd. Op diezelfde dag besluit de gemeenteraad het werk met een aanpassing van het bestek, voor fl. 4770,- te gunnen aan J. van Tilburg, aannemer te Zoeterwoude. Een besluit dat op 10 juni 1913 door Gedeputeerde Staten is goedgekeurd.

Veldwachter Terhorst

In 1920 komt dat onderstation weer vrij, zoals blijkt uit een 'Proces-verbaal van Aanbesteding' van 23 Augustus 1920, ondertekend door burgemeester J.C. Baumann en wethouder A. Wisman. 'Aanbesteding van de verbouw van het onderstation tot ambtswoning voor den gemeenteveldwachter'. Er was één inschrijving voor fl. 956,86, ingediend door de gebroeders K. en J. Stigter.

Ambtswoning voor politiemann Herman Terhorst.

De veldwachter voor wie de ambtswoning wordt gerealiseerd, is politiemann Herman Terhorst. H.C.A. Terhorst was in november 1920 aangesteld als veldwachter, als opvolger van de veldwachter Otto Cornelis van Hemessen die met pensioen ging. Eerder was Terhorst gemeentewerkman en vanaf 1911 agent van politie bij nacht (zie de Jacobslander 2009 nr.3 waarin Rie Kammeraat het Leidsch Dagblad van 1 juli 1949 aanhaalt over het afscheid van Terhorst). Hij overlijdt in 1968 en eind 1973 verlaat zijn weduwe Aaltje Terhorst-Groeneveld het huis.

Het huis is afgeschreven en aan een grondige verbouwing en renovatie toe. In de gemeenteraad van 13 december 1973 wordt fl. 15.769,12 beschikbaar gesteld om het pand op te knappen zodat het gezin van J.C.M. van Egmond erin kan trekken.

Leegstand

Ruud Vergeer van de Woondiensten Aarwoude maakte naar aanleiding van een bezoek aan Van Egmond de volgende notitie:

Eerst woonde het gezin Van Egmond in de 'houten barakken' op de plek waar nu de voetbal is. De bewoners van die 'houten barakken' kregen van de gemeente een vervangend huis. De toenmalige gemeentesecretaris Hein Hoogenboom regelde voor de Van Egmonds Bateweg 1. Dat huis stond al een tijdje leeg.

Hij bewoont het pand nog steeds en herinnert zich nog levendig hoe de muizen door het huis liepen toen hij er voor het eerst ging kijken.

Ten behoeve van de renovatie doet Woondiensten Aarwoude nog onderzoek, onder andere naar de later aangebrachte pleisterlaag.

Nieuw Leven

Over de Schoolstraat is in 2009 in de Jacobslander geschreven dat aan de ene kant huizen staan die indertijd eigendom waren van de 'Woningbouwvereniging Nieuw Leven', gebouwd in 1931 en dat aan de andere zijde karakteristieke 'Wederopbouw woningen' staan die vlak na de oorlog van 1940 -1945 zijn gebouwd toen er nog gebrek aan bouwmaterialen was en er snel gebouwd moest worden.

Over die 'Woningbouwvereniging Nieuw Leven' - die ook een rijtje huizen liet bouwen op de Bateweg - is ook geschreven dat die particuliere vereniging, door wanbeheer, grote huurachterstanden en veel leegstand, uiteindelijk in 1937 door de gemeente is overgenomen. Men was hier op het platteland nog niet gewend om in een rijtje te wonen, zie verder hierover de Jacobslander 2009 de nummers 3 en 4. Deze zijn ook te lezen op de website van de Historische Vereniging (www.Hemessen.nl).

Hoewel Bateweg 1 en de Schoolstraat geen officiële monumenten zijn, maar wel karakteristiek en beeldbepalend, en panden met een grote cultuurhistorische waarde, is de Historische Vereniging bijzonder verheugd dat het pleidooi voor behoud van deze Woubrugge panden gehoor heeft gevonden bij de Woondiensten Aarwoude.

Verantwoording

Deze bijdrage is verzorgd door Ewout van der Dussen waarbij integraal gebruikt is gemaakt van bijdragen van de onlangs overleden onderzoekster Rie Kammeraat, Jaap Haasbroek, beheerder van het museum, historische gegevens die Ruud Vergeer van de Woondiensten uit het Groenehartarchief heeft gehaald. En ten slotte de vondst ook in Groenehartarchief van de bouwtekening uit 1913.

In de verte het rijtje woningen aan de Schoolstraat, ook omstreeks 1935. De woningen aan de zuidzijde van de straat werden pas in 1948/1949 gebouwd.

Oproep

Voor een verantwoorde restauratie van het pand Bateweg 1 zoekt de Woondiensten naar oude foto's waarop het pand staat. Ook foto's waar het pand op de achtergrond staat zijn welkom. Bel de redactie van de Jacobslander 0172-518585 of Ruud Vergeer van Woondiensten Aarwoude 0172-519180.

Oproep info gezonken boot 1926

Kees Homma legde het volgende aan ons voor: *Omstreeks 1926 hebben mijn grootouders (Kornelis (Kees) en Rika Homma) samen met mijn toenmalig 6 jaar oude vader geruime tijd met hun scheepje in Woubrugge doorgebracht bij geloofsgenoten. Omdat mijn opa er afwijkende ideeën op na hield over het geloof gaf dit regelmatig aanleiding tot conflicten met de andere gelovigen in het dorp. Onder andere zou hij een dominee van de kerk geduwd hebben en zelf zijn gaan preken. Zijn gedrag werd niet op prijs gesteld wat uiteindelijk resulteerde in het kapen van zijn schip en het tot zinken brengen in de Brasemermeer. Een artikel hierover met foto heeft in de lokale krant (Leidsch Dagblad?) gestaan. Helaas is dit knipsel verloren gegaan. Ik zoek personen die info hebben over mijn opa, zijn 'daden' in die tijd en/of een kopie van het bewuste krantenartikel.*

Ik hoop dat iemand iets kan terugvinden en mij kan helpen.

Kees Homma

Hebt u hier wel eens over horen praten? Meld het s.v.p. aan de redactie.

Boeken te koop

Wilt u iemand met Sinterklaas of Kerstmis verrassen met een boek over de historie van Woubrugge of Hoogmade? Onderstaande boeken zijn te bestellen bij het secretariaat van de vereniging.

Woubrugge aan de Wetering

- Hoe het dorp in 100 jaar veranderde

Een fraai verzorgd boek met heel veel foto's, in 2008 na een lange voorbereiding uitgegeven. Het laat aan de hand van oude en nieuwe foto's zien hoe het dorp langs de wetering er een eeuw geleden uitzag en hoe het aan het begin van de 21e eeuw is geworden. Met beschrijvingen van de vroegere situatie en bewoners; geput uit de herinneringen van de samenstellers en oudere Woubruggenaren.

Miny Lemkes-van Wijk, Jan Stigter, Wim Zandstra, Jaap Haasbroek | 177 pag. | Speciale aanbieding decembermaand € 20,00 (normaal € 27,50) | Formaat: 21 x 30 cm

Narigheid in de heerlijkheid

- Bijdragen tot de historie van Hoogmade

In *Narigheid in de heerlijkheid* komt een aantal spraakmakende zaken uit het verleden van Hoogmade aan de orde: pachteroproer, dorpeelingen die in opspraak raakten, opheffing van de gemeente, opheffing van de brandweer, maar ook bekende families en personen, de vroegere landbouwtoestand en de aanleg van wegen. Het boek vertelt ook over vrijgrond heer Cornelis Sprongh en de ontwikkelingen gedurende de laatste halve eeuw.

Hans van der Wereld | 484 pag. | Prijs: € 23,95 (zolang de voorraad strekt). Daarna alleen door zelf te bestellen via uitgever Boekscout € 27,71 inclusief verzendkosten | Paperback 16 x 24 cm

Oorlogservaringen van een plattlandsburgemeester

Kort na afloop van de Tweede Wereldoorlog zette de toenmalige burgemeester van Woubrugge en Hoogmade, Dirk Rijnders (1909-2006), zijn herinneringen aan die bewogen periode op papier. Een verslag van 'een burgemeester in oorlogstijd' dat uitgebreid verhaalt over zijn schipperen met de Duitse bezetter. Daarbij stond voor hem voorop dat de bezettingsmaatregelen voor de inwoners van Hoogmade en Woubrugge zo weinig mogelijk gevolgen zouden hebben.

90 pag. | Prijs: € 14,95 (zolang de voorraad strekt). Daarna alleen door zelf te bestellen via uitgever Boekscout à € 17,50, inclusief verzendkosten | Formaat: A5

Jacobswoude, daar waar ik geboren ben

Een bijzonder fraai verzorgd boekje, over de geschiedenis van de dorpen, de streek en de polders. Met 13 kleurafbeeldingen van de aquarellen van Schoenmaker van de dorpen, en historische kaarten. Ook met de door de Engelsen gemaakte (spionage) luchtfoto van Woubrugge met de in 1944 gegraven tankval. Het is in 2001 opgezet als cadeau voor de leerlingen van de (toen) zesde klas in de gemeente Jacobswoude bij het verlaten van de school.

Dr. J.N. Haasbroek, Drs. M. Roos, R.C. Looijenstein | 44 pag. | Prijs: € 5,00 | Formaat: 23 x 17 cm

Het bestuur van de Historische Vereniging wenst u fijne feestdagen en een voorspoedig 2013!

